

**VISUOMENĖS NUOMONĖS TYRIMAS
„SMURTAS ARTIMOJE APLINKOJE“:
LYGINAMOJI 2014 - 2017 METŲ
ATASKAITA**

2017 gruodžio mėn.

Turinys

1. Metodologija.....	3
1.1. Tyrimo tikslas	3
1.2. Tyrimo generalinė visuma	3
1.3. Tyrimo atranka.....	3
1.4. Tyrimo metodas	4
1.5. Lauko darbų techninė informacija	4
1.6. Tyrimo kokybės kontrolė.....	4
1.7. Respondentų demografinės charakteristikos.....	5
2. Tyrimo rezultatai	6
Išvados.....	22
Priedas	23
Anketa.....	23

1. Metodologija

1.1. Tyrimo tikslas

Ištirti smurto artimoje aplinkoje Lietuvoje mastą, pobūdį ir palyginti paskutiniųjų ketverių metų tendencijas.

1.2. Tyrimo generalinė visuma

Tyrimo dalyvavo asmenys, nuolatos gyvenantys Lietuvoje. Respondentų amžius –18 metų ir vyresni. Tyrimas reprezentuoja visos Lietuvos nuolatinius gyventojus su maksimalia 3,1 procento statistine paklaida.

1.3. Tyrimo atranka

Tyrimo metu buvo taikoma daugiapakopė tikimybinė atranka vykdoma taikant geografinį stratifikavimą pagal gyvenamosios vietos dydį. Visa imtis yra suskaidoma į 3 stratas: miestus, kuriuose gyvena daugiau nei 40000 gyventojų (pagal 2017 m. rugpjūčio mėn. LR Statistikos departamento duomenis, tokių miestų yra 6, o juose gyvena apie 43 proc. tikslinės populiacijos), kitus miestus (gyventojų skaičius tarp 5000 ir 40000 gyv.), kuriuose gyvena apie 21 proc. populiacijos ir likusias vietas (36 proc. populiacijos).

Papildomai kiekviena iš šių strataų yra dar skaidoma į 6 stratas (didieji miestai) ir 10 strataų (likę miestai pagal apskritis). Imtis formuojama proporcingai šių strataų populiacijai. Kiekvienoje stratoje yra taikoma klasterinė Antrame etape iš VĮ „Registrų centras“ adresų registro duomenų bazės paprastosios atsitiktinės atrankos būdu, taikant atsitiktinių skaičių generatorių, yra atrenkami namų ūkiai – pirminiai atrankos punktai (viso 105 punktai). Kiekviename klasteryje taikant tikimybinės maršrutinės atrankos principą yra apklausiami po 15 - 20 respondentų. Šis metodas taikomas pirmoje ir antroje stratoje.

Trečiojoje stratoje (mažesnės nei 5000 gyventojų gyvenvietės) taip pat yra taikoma stratifikacija pagal 10 apskričių ir imtis formuojama proporcingai populiacijai. Taip pat yra taikoma klasterinė atranka, kiekviename iš 39 klasterių apklausiant po 10 respondentų.

Klasteriai (seniūnijos) yra atrenkami iš seniūnijų sąrašo, taikant atsitiktinę – tikimybinę atranką (su atsitiktinių skaičių generavimu).

1.4. Tyrimo metodas

Visi respondentai apklausti tiesioginio interviu naudojant kompiuterį (CAPI) respondento namuose metodu.

1.5. Lauko darbų techninė informacija

Tyrimas buvo atliktas 2017 m. lapkričio 20 – gruodžio 6 dienomis. Apklausą atliko 51 interviuotojas.

Apsilankymų rezultatai	Skaičius	Proc.
<i>Viso aplankyta namų ūkių</i>	3887	100,0%
<i>Užbaigtas interviu</i>	1053	25,8%
<i>Atsisakyta dalyvauti apklausoje</i>	967	24,6%
<i>Visiškai jokio kontakto</i>	1867	49,5%

Atsisakymo dalyvauti apklausoje priežastys	Skaičius	Proc.
<i>Pinigų švaistymas</i>	174	17,4%
<i>Nejdomu</i>	191	19,1%
<i>Laiko švaistymas</i>	167	16,7%
<i>Netinkamas laikas (pvz., serga, prižiūri vaikus) ar kitaip užsiėmęs/-usi (pvz., priima svečius)</i>	144	14,4%
<i>Pažeidžia jo/jos privatumą AR neteikia asmeninės informacijos</i>	81	8,1%
<i>Niekada nedalyvauja apklausose</i>	57	5,7%
<i>Nepasitiki apklausomis</i>	45	4,5%
<i>Neįsileidžia svetimų į savo namus/bijo juos įsileisti</i>	25	2,5%
<i>Nemėgsta tyrimo temos</i>	28	2,8%
<i>Per dažnai dalyvauja apklausose</i>	23	2,3%
<i>Respondentas nesutinka, nes dalyvauti neleidžia partneris/-ė, šeima ar kas kitas</i>	14	1,4%
<i>Bloga ankstesnė patirtis</i>	7	0,7%
<i>Nežino pakankamai/nieko tyrimo tema, jam/jai yra sunku atsakyti į klausimus</i>	3	0,3%
<i>Kita</i>	8	0,8%

1.6. Tyrimo kokybės kontrolė

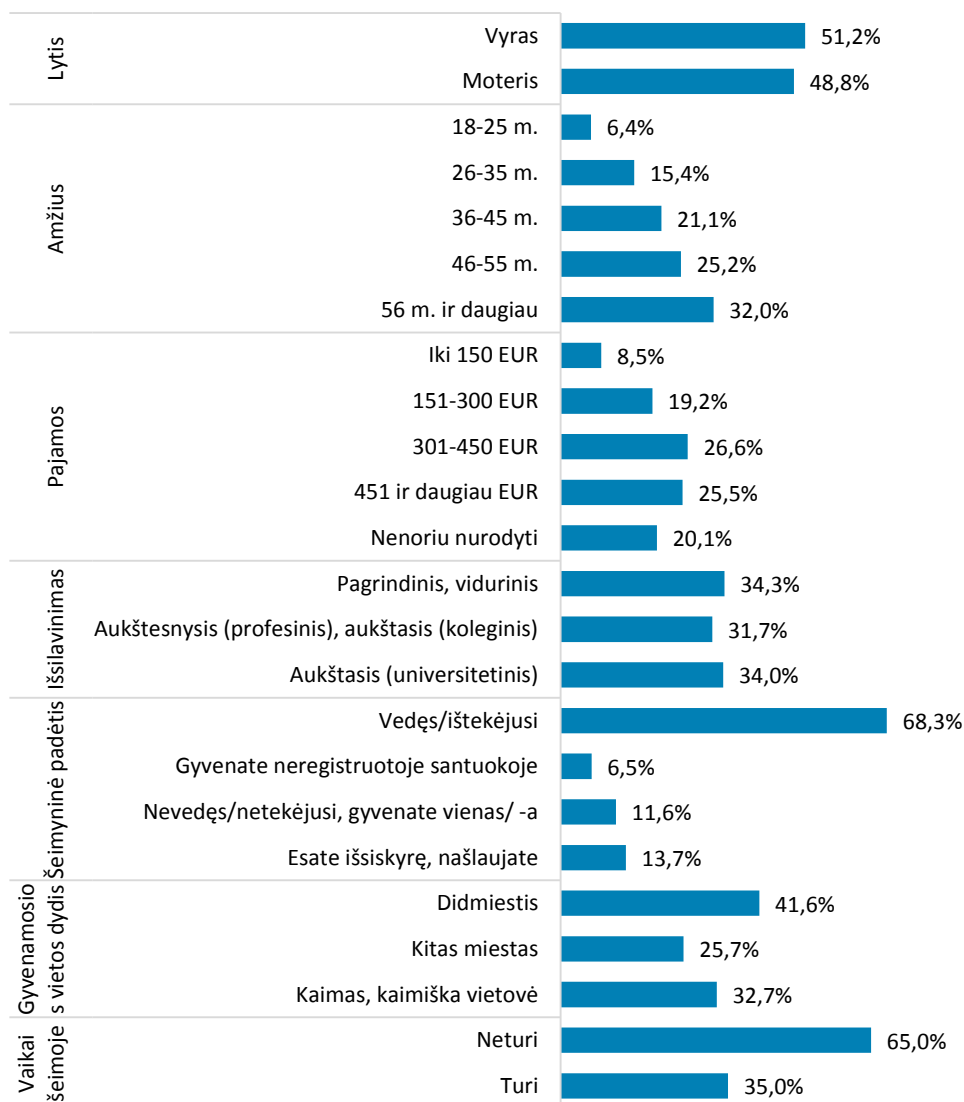
Regioniniai lauko tyrimo koordinatoriai atliko kontrolinius interviu su 10 proc. imties, iš kurių 90 proc. atlikti telefonu ir 10 proc. tiesioginio interviu būdu. Atliekant kontrolinius

interview buvo tikrinami kontaktų lapai ir pildomi kontroliniai klausimynai. Iškilus abejonėms dėl nurodyto adreso pakeitimo, respondento atrinkimo procedūros pažeidimo bei deramo apklausos atlikimo regioniniai koordinatoriai tikrino visus interviuotojo darbo aspektus.

1.7. Respondentų demografinės charakteristikos

Apklaustųjų demografinis profilis atitinka šalies gyventojų pasiskirstymą pagal lyties, amžiaus, išsimokslinimo ir gyvenamosios vietos kriterijus.

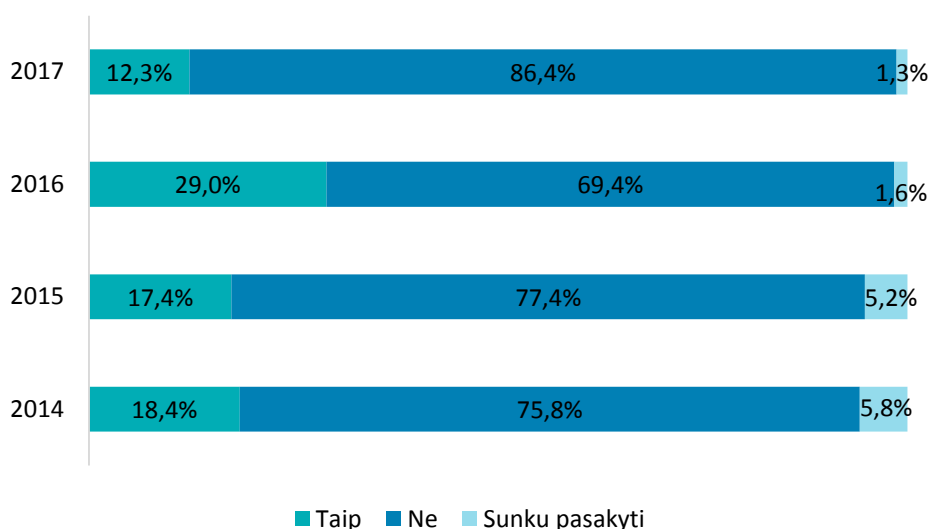

2. Tyrimo rezultatai

Paklausus respondentų apie patiriamą smurtą, 12 proc. respondentų teigė, kad patiria arba kada nors anksčiau yra patyrę smurtą. Lyginant su praėjusiais metais, patyrusių smurtą dalis sumažėjo net 17 procentinių punktų. Pastebimas dar šioks toks sumažėjimas tų, kurie negalėjo pasakyti, ar yra patyrę smurtą.

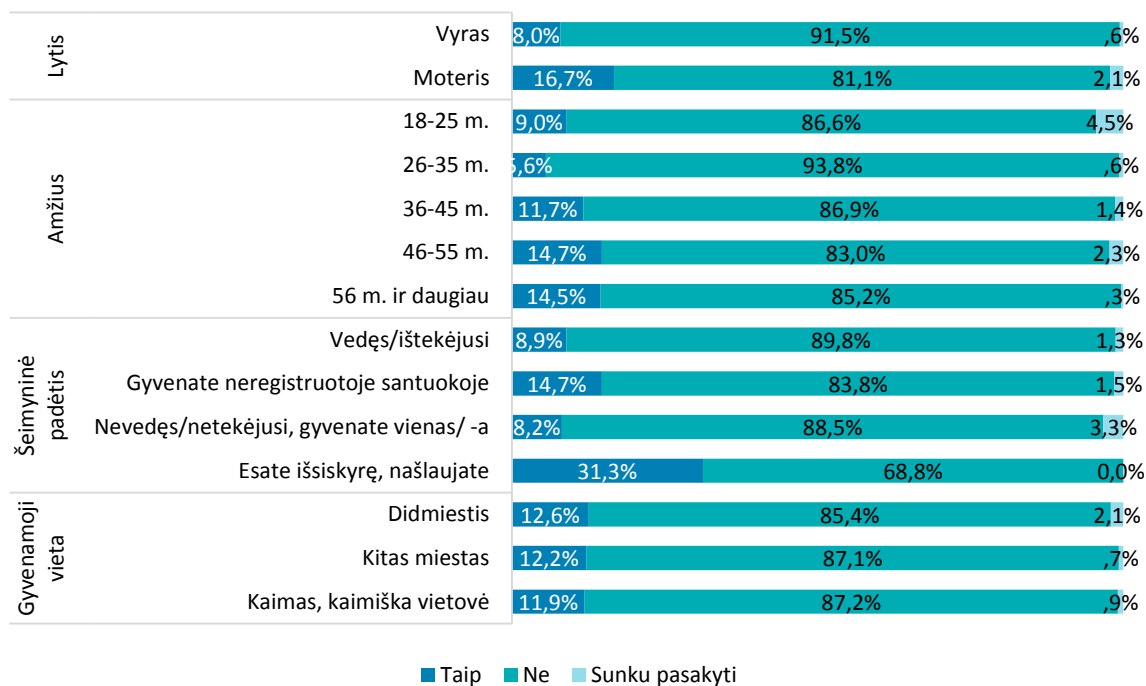
Diagrama Nr. 1. Patiriamas smurtas (2017 m. N=1053, 2016 m. N=1049, 2015 m. N=1010, 2014 m. N=1009)

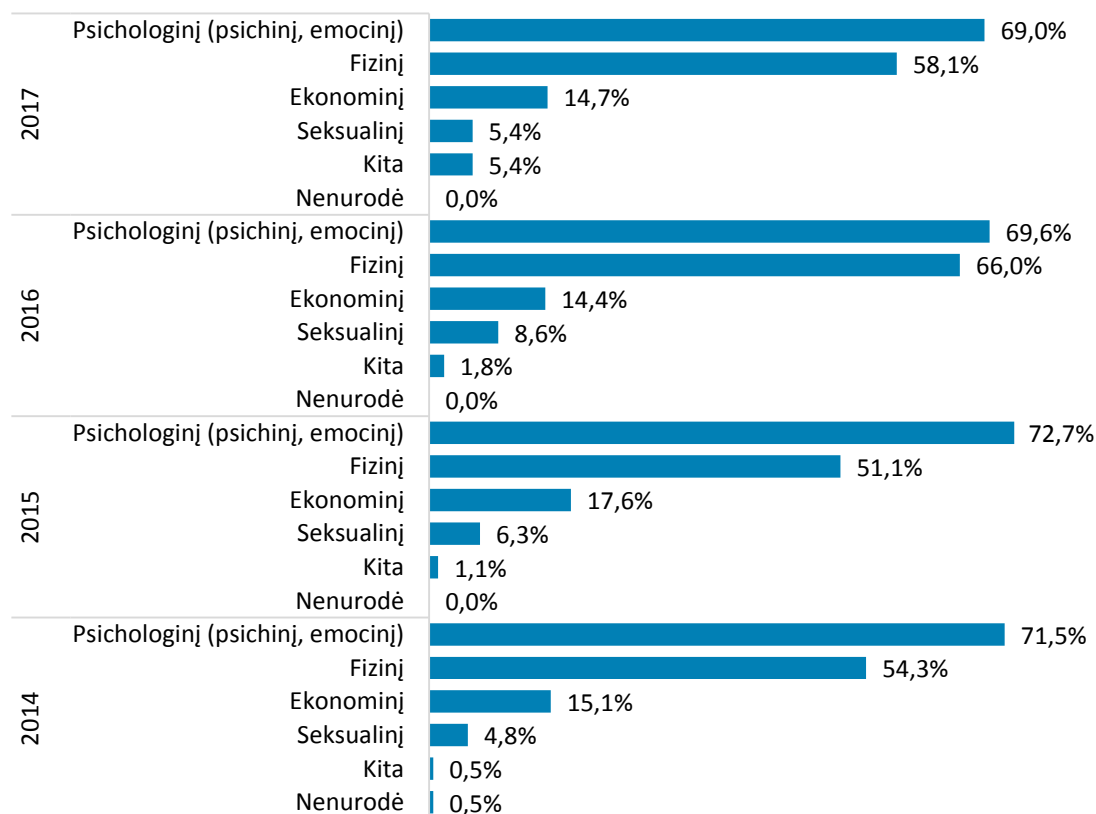
Dvigubai dažniau smurtą patiria moterys nei vyrai (atitinkamai 17 proc. ir 8 proc.). Iš visų amžiaus grupių išsiskiria vyresni nei 45 metų respondentai – 15 proc. iš jų patiria arba yra patyrę smurtą. Pagal šeimyninę padėtį išsiskiria našliai arba išsiskybę respondentai. Net 31 proc. jų buvo susidūrę su smurtu artimoje aplinkoje. Pagal kitas charakteristikas reikšmingų skirtumų nėra.

Diagrama Nr. 2. Patiriamas smurtas pagal lytį, amžių, šeimyninę padėtį ir gyvenamąją vietą (N=1053).

Dažniausiai patiriamas smurtas – psichologinis, emocinis. 2017 metais 69 proc. respondentų, prieš kuriuos smurtauojama, nurodė, kad naudojamas psichologinis smurtas. Palyginti su 2016 m. šis skaičius liko nepakitęs. Tačiau per metus nuo 66 iki 58 proc. sumažėjo žmonių, teigiančių, kad prieš juos buvo naudojamas fizinis smurtas. Taip pat matomas respondentų, kurie teigia patyrę seksualinį smurtą, skaičiaus mažėjimas: per metus jų sumažėjo net 4 proc. punktais.

Diagrama Nr. 3. Patiriamo smurto rūšys (2017 m. N=129)*

* Procentai pateikiami nuo atsakiusiųjų, kad patyrė smurtą.

Vyrų ir moterų, patiriančių fizinį smurtą procentinė dalis yra panaši: vyrai – 56 proc., o moterys – 59 proc. Tarp vyrų ši smurto rūšis pasitaiko taip pat dažnai kaip ir psichologinis smurtas. Respondentės moterys pažymėjo, kad dažniausiai patiria arba patirdavo psichologinį, emocinį smurtą (76 proc.). Moterys dažniau minėjo patiriančios ekonominį smurtą. 26-35 m. amžiaus respondentų grupėje dažniausiai patiriamas fizinis smurtas (89 proc.), o likusiose amžiaus grupėse vyravo psichologinis smurtas. Taip pat jaunesni respondentai dažniau skundėsi seksualiniu smurtu, o vidutinio amžiaus – ekonominiu smurtu. Santuokoje gyvenantys respondentai nurodė, kad daugiausiai yra susidūrę su psichologiniu smurtu (70 proc.). Iš visų šeimyninių statusų, rečiausiai su seksualiniu smurtu susiduria gyvenantys neregistruotoje santuokoje (nebuvo nė vieno atvejo). Tačiau pastarieji dažniausiai susiduria su ekonominiu smurtu (20 proc.). Vieniši, nevedę ar neištekėjusios dažniausiai patiria psichologinį smurtą (70 proc.). Išsiskyrę, našliais tapę respondentai išsiskiria iš visų šių

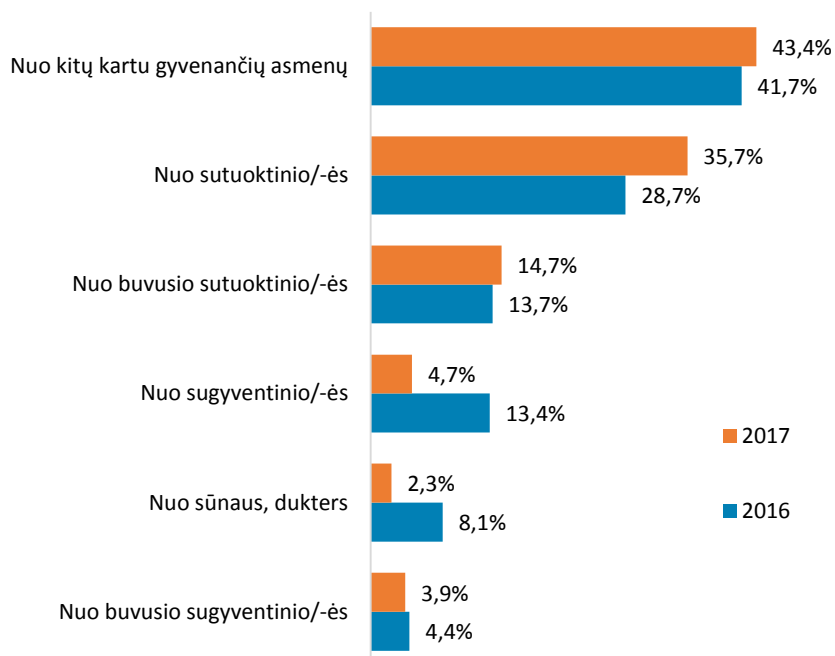
grupių tuo, kad daugiausiai patiria ar patyrė fizinį ir psichologinį smurtą (po 71 proc.). Esminių skirtumų pagal gyvenamosios vietovės dydį nėra.

Lentelė Nr. 1. Patiriamo smurto rūšys pagal lytį, amžių, šeimyninę padėtį, gyvenamąją vietovę. (% nuo patiriančių smurtą, N=129)

		Fizinį smurtą	Psichologinį, emocinį smurtą	Seksualinį smurtą	Ekonominį smurtą	Kita
Lytis	<i>Vyras</i>	55,8%	55,8%	7,0%	9,3%	9,3%
	<i>Moteris</i>	59,3%	75,6%	4,7%	17,4%	3,5%
Amžius	<i>18-25 m.</i>	33,3%	50,0%	16,7%	0,0%	16,7%
	<i>26-35 m.</i>	88,9%	55,6%	11,1%	11,1%	0,0%
	<i>36-45 m.</i>	57,7%	80,8%	3,8%	15,4%	3,8%
	<i>46-55 m.</i>	53,8%	74,4%	5,1%	23,1%	5,1%
	<i>56 m. ir daugiau</i>	59,2%	63,3%	4,1%	10,2%	6,1%
Šeimyninė padėtis	<i>Vedęs/ištekėjusi</i>	53,1%	70,3%	6,3%	15,6%	4,7%
	<i>Gyvenate neregistruotoje santuokoje</i>	50,0%	50,0%	0,0%	20,0%	10,0%
	<i>Nevedęs/netekėjusi, gyvenate vienas/ -a</i>	40,0%	70,0%	10,0%	10,0%	10,0%
	<i>Esate išsiskyrę, našlaujate</i>	71,1%	71,1%	4,4%	13,3%	4,4%
Gyvenamosios vietovės dydis	<i>Didmiestis</i>	58,2%	69,1%	5,5%	14,5%	5,5%
	<i>Kitas miestas</i>	57,6%	60,6%	6,1%	18,2%	12,1%
	<i>Kaimas, kaimiška vietovė</i>	58,5%	75,6%	4,9%	12,2%	0,0%

Paklausus apie smurtautoją, 43 proc. respondentų nurodė, kad tai yra kiti kartu gyvenantys asmenys. Tai dažniausiai nurodyti smurtautojai. Daugiau nei trečdalis (36 proc.) įvardijo, kad tai yra jų sutuoktinis/-ė. Per pusę mažiau (15 proc.) patiria ar patyrė smurtą nuo buvusio sutuoktinio/-ės. Per metus padaugėjo patiriančių smurtą nuo sutuoktinio, bet sumažėjo – nuo vaikų ir sugyventinių.

Diagrama Nr. 4. Smurtautojai artimoje aplinkoje 2016 m. – 2017 m. (% nuo patiriančių smurtą, N= 304, N=129)¹

Respondentės moterys dažniausiai smurtą patyrė nuo sutuoktinio (45 proc.), o vyrai – nuo kitų kartu gyvenančių asmenų (74 proc.). Kitų kartu gyvenančių asmenų smurtą dažniausiai (67 proc.) patyrė 18-25 m. respondentai. Nuo buvusio sutuoktinio dažniausiai kenčia 36-55 m. asmenys. 56 m. ir vyresni respondentai yra daugiausiai susidūrę su sutuoktinio smurtu. Didmiesčiuose dažniau kenčiamas smurtas nuo kitų kartu gyvenančių asmenų, o kaimiškose vietovėse – nuo sutuoktinio.

Lentelė Nr. 2. Smurtautojai artimoje aplinkoje pagal lytį, amžių, šeimyninę padėtį, gyvenamąją vietovę. (% nuo patiriančių smurtą, N=129)

		Nuo sutuoktinio o/-ės	Nuo sugyventinio o/-ės	Nuo buvusio sutuoktinio o/-ės	Nuo buvusio sugyventinio/-ės	Nuo sūnaus, dukters	Nuo kitų kartu gyvenančių asmenų
Lytis	<i>Vyras</i>	16,3%	0,0%	9,3%	2,3%	0,0%	74,4%
	<i>Moteris</i>	45,3%	7,0%	17,4%	4,7%	3,5%	27,9%
Amžius	<i>18-25 m.</i>	0,0%	16,7%	0,0%	16,7%	0,0%	66,7%
	<i>26-35 m.</i>	33,3%	0,0%	0,0%	11,1%	0,0%	55,6%
	<i>36-45 m.</i>	23,1%	7,7%	19,2%	3,8%	0,0%	53,8%

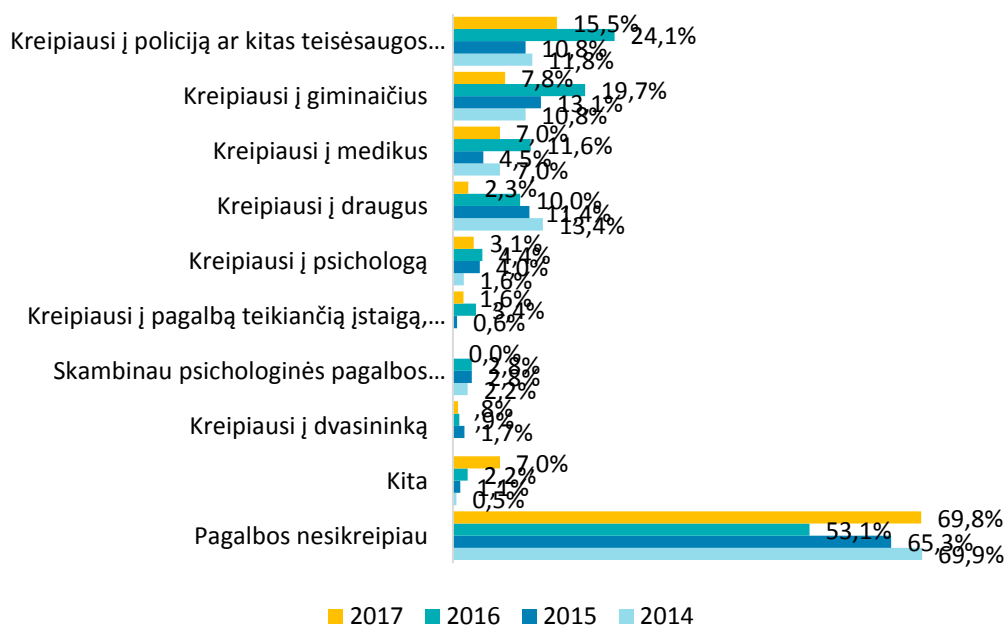
¹ Šis klausimas nebuvo užduodamas 2014 ir 2015 m.

	46-55 m.	35,9%	2,6%	17,9%	5,1%	0,0%	46,2%
	56 m. ir daugiau	46,9%	4,1%	14,3%	0,0%	6,1%	30,6%
Šeimyninė padėtis	Vedęs/ištekėjęsi	35,9%	3,1%	9,4%	3,1%	4,7%	48,4%
	Gyvenate neregistruotoje santuokoje	10,0%	20,0%	10,0%	0,0%	0,0%	70,0%
	Nevedęs/netekė jusi, gyvenate vienas/-a	10,0%	10,0%	0,0%	20,0%	0,0%	60,0%
	Esate išsiskykę, našlaujate	46,7%	2,2%	26,7%	2,2%	0,0%	26,7%
Gyvenamosios vietovės dydis	Didmiestis	27,3%	5,5%	18,2%	1,8%	1,8%	52,7%
	Kitas miestas	39,4%	0,0%	15,2%	6,1%	0,0%	42,4%
	Kaimas, kaimiška vietovė	43,9%	7,3%	9,8%	4,9%	4,9%	31,7%

Iš visų respondentų, nukentėjusių nuo smurto, daugiau nei du trečdaliai (70 proc.) niekur nesikreipė pagalbos. Tokių žmonių vėl žymiai padaugėjo palyginti su praeitais metais. Į policiją ir kitas teisėsaugos įmones, kaip padedančias nuo smurto nukentėjusiems žmonėms, buvo kreiptasi dažniausiai (16 proc.) Kreipimosi į visas instancijas skaičiai yra gerokai sumažėję palyginti su ankstesniais metais. Ypač sumažėjo nesikreipusių į draugus. Dar nemažas dalis (atitinkamai 8 ir 7 proc.) kreipiasi į giminaičius ir medikus.

Diagrama Nr. 5. Kreipimasis dėl pagalbos. (% nuo patiriančių smurtą, N=129)

Moterys dažniau nei vyrai linkę kreiptis į policiją ir giminaičius. Jaunesni respondentai (18-25 m.) pagalbos dažniausiai ieškojo pas savo giminaičius ir draugus. 26-35 m. tyrimo dalyviai dažniau nurodė, kad pagalbos kreipėsi į policiją. Lyginant visas amžiaus grupes 46-55 m. respondentų amžiaus grupė dažniausiai visiškai nesikreipdavo niekur (net 92 proc.). Taip pat dažniau niekur nesikreipti yra linkę didmiesčių gyventojai.

Lentelė Nr. 3. Kreipimasis pagalbos pagal lytį, amžių, šeimyninę padėtį, gyvenamąją vietovę. (% nuo patiriančių smurtą, N=129)

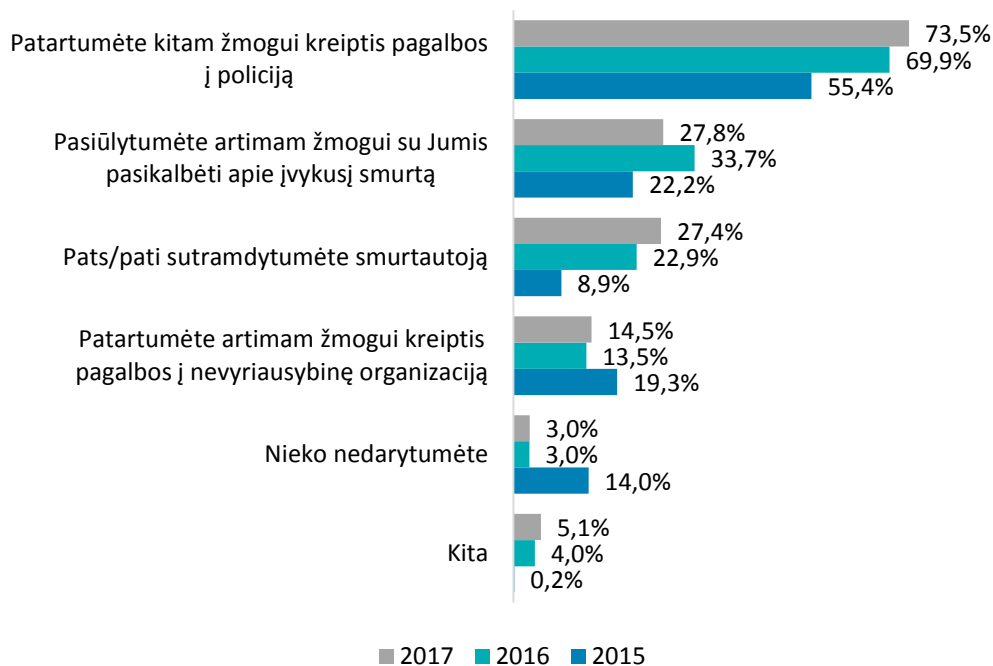
		Draugai	Giminaičiai	Policija (teisėsauga)	Medikai	Įstaiga, organizacija	Psichologinės pagalbos telefonas	Psichologas	Dvasininkas	Kita	Nesikreipiau
Lytis	<i>Vyras</i>	0,0%	4,7%	9,3%	7,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	11,6%	72,1%
	<i>Moterys</i>	3,5%	9,3%	18,6%	7,0%	2,3%	0,0%	4,7%	1,2%	4,7%	68,6%
Amžius	<i>18-25 m.</i>	16,7%	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	16,7%	50,0%
	<i>26-35 m.</i>	0,0%	11,1%	22,2%	11,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	55,6%
	<i>36-45 m.</i>	3,8%	3,8%	7,7%	0,0%	0,0%	0,0%	3,8%	0,0%	0,0%	92,3%
	<i>46-55 m.</i>	0,0%	2,6%	25,6%	15,4%	5,1%	0,0%	2,6%	2,6%	7,7%	64,1%
	<i>56 m. ir daugiau</i>	2,0%	10,2%	12,2%	4,1%	0,0%	0,0%	4,1%	0,0%	10,2%	67,3%
Šeimyninė padėtis	<i>Vedęs/ištekėjusi</i>	0,0%	3,1%	20,3%	10,9%	1,6%	0,0%	3,1%	1,6%	7,8%	65,6%
	<i>Gyvenate neregistruotoje santuokoje</i>	0,0%	20,0%	10,0%	10,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	10,0%	70,0%
	<i>Nevedęs/netekėjusi, gyvenate vienas/-a</i>	10,0%	10,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	10,0%	80,0%
	<i>Esate išsiskyrę, našlaujate</i>	4,4%	11,1%	13,3%	2,2%	2,2%	0,0%	4,4%	0,0%	4,4%	73,3%
Gyvenamosios vietovės dydis	<i>Didmiestis</i>	3,6%	7,3%	14,5%	5,5%	0,0%	0,0%	1,8%	1,8%	5,5%	72,7%
	<i>Kitas miestas</i>	0,0%	6,1%	21,2%	9,1%	6,1%	0,0%	6,1%	0,0%	12,1%	66,7%
	<i>Kaimas, kaimiška vietovė</i>	2,4%	9,8%	12,2%	7,3%	0,0%	0,0%	2,4%	0,0%	4,9%	68,3%

Apklausoje metu buvo bandoma išsiaiškinti, kur respondentai nukreiptų ieškoti pagalbos savo artimuosius. Didžioji dalis respondentų pasakė, kad patartų kitam žmogui kreiptis pagalbos į policiją (74 proc.). Žmonių skaičius, kurie rekomenduotų būtent tokį būdą, išaugo

4 procentiniais punktais. Panašus skaičius (po 27 proc.) respondentų nukentėjusiajam siūlytų savo asmeninę pagalbą arba pats tramdytų smurtautoją. 2017 m. palyginti su 2016 m. tokių žmonių padaugėjo 4 procentiniais punktais.

Diagrama Nr. 6. Patarimas artimam žmogui, patyrusiam smurtą 2017 m. N=1053, 2016 m. N=1049, 2015 m. N=1010)

Moterys, rekomenduodamos pagalbą, dažniau nei vyrai, pataria kreiptis į nevyriausybines organizacijas (atitinkamai 17 proc. ir 12 proc.), taip pat kreiptis į policiją (atitinkamai 78 ir 69 proc.). Vyrai dažniau nei moterys yra linkę patys sudrausminti smurtautoją (39 proc.).

Lentelė Nr. 4. Patarimas artimam žmogui, patyrusiam smurtą, pagal lytį, amžių, šeimyninę padėtį, gyvenamąją vietovę. (N=1053)

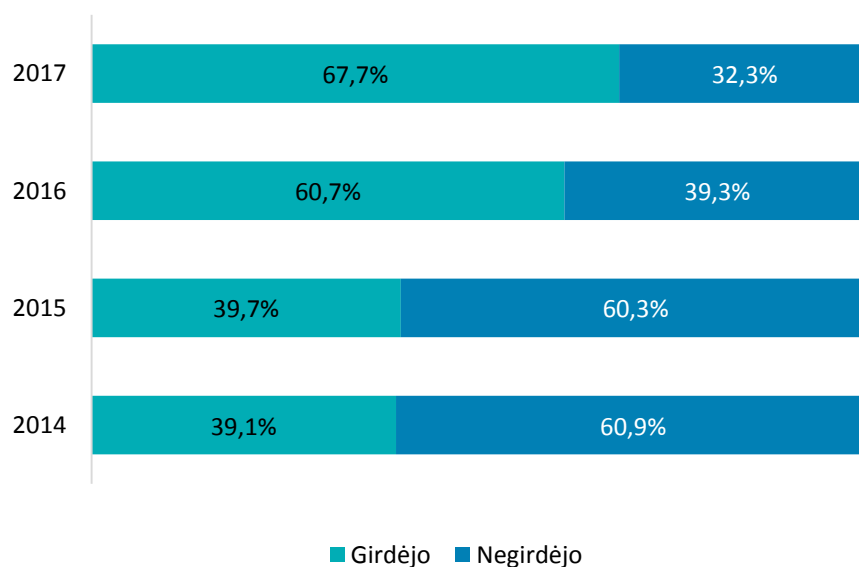
		Kreiptis į policiją	Kreiptis į NVO	Pasikalbėti su Jumis	Pats/pati sutramdytumėte smurtautoją	Nieko nedarytumėte	Kita
Lytis	Vyras	69,4%	11,9%	27,8%	38,8%	3,2%	4,8%
	Moteris	77,8%	17,3%	27,8%	15,6%	2,9%	5,4%
Amžius	18-25 m.	74,6%	19,4%	31,3%	22,4%	6,0%	6,0%
	26-35 m.	77,8%	21,6%	36,4%	29,0%	0,0%	3,1%
	36-45 m.	75,2%	16,7%	31,1%	27,0%	1,4%	5,0%
	46-55 m.	72,8%	13,6%	26,4%	30,2%	2,3%	4,2%
	56 m. ir daugiau	70,6%	9,5%	22,0%	25,8%	5,6%	6,8%

Šeimyninė padėtis	<i>Vedęs/ištekėjusi</i>	75,2%	15,2%	27,4%	28,0%	2,5%	4,3%
	<i>Gyvenate neregistruotoje santuokoje</i>	67,6%	13,2%	29,4%	30,9%	5,9%	4,4%
	<i>Nevedęs/netekėjusi, gyvenate vienas/ -a</i>	73,0%	19,7%	32,8%	27,9%	3,3%	6,6%
	<i>Esate išsiskyre, našlaujate</i>	68,1%	7,6%	25,0%	22,9%	4,2%	8,3%
Gyvenamosios vietovės dydis	<i>Didmiestis</i>	74,9%	16,4%	29,2%	26,0%	3,7%	7,1%
	<i>Kitas miestas</i>	73,1%	15,5%	28,4%	25,8%	1,1%	5,5%
	<i>Kaimas, kaimiška vietovė</i>	72,1%	11,3%	25,6%	30,5%	3,8%	2,3%

Organizacijų ir įstaigų, kurios padeda nukentėjusiajam nuo smurto aplinkoje, žinomumas visuomenėje toliau auga. Nuo 2014 m. iki 2017 m. žinančių apie tokias įstaigas padaugėjo beveik 29 procentiniais punktais.

Diagrama Nr. 7 Ar girdėjo apie organizacijas, įstaigas, kurios padeda nukentėjusiam nuo smurto artimoje aplinkoje (2017 m. N=1053, 2016 m. N=1049, 2015 m. N=1010, 2014 m. N=1009)

Moterys dažniau nei vyrai girdėjo apie tokias organizacijas. Mažiausiai apie jas žino patys jauniausi respondentai. Taip pat žinomumas mažesnis kaimiškose vietovėse.

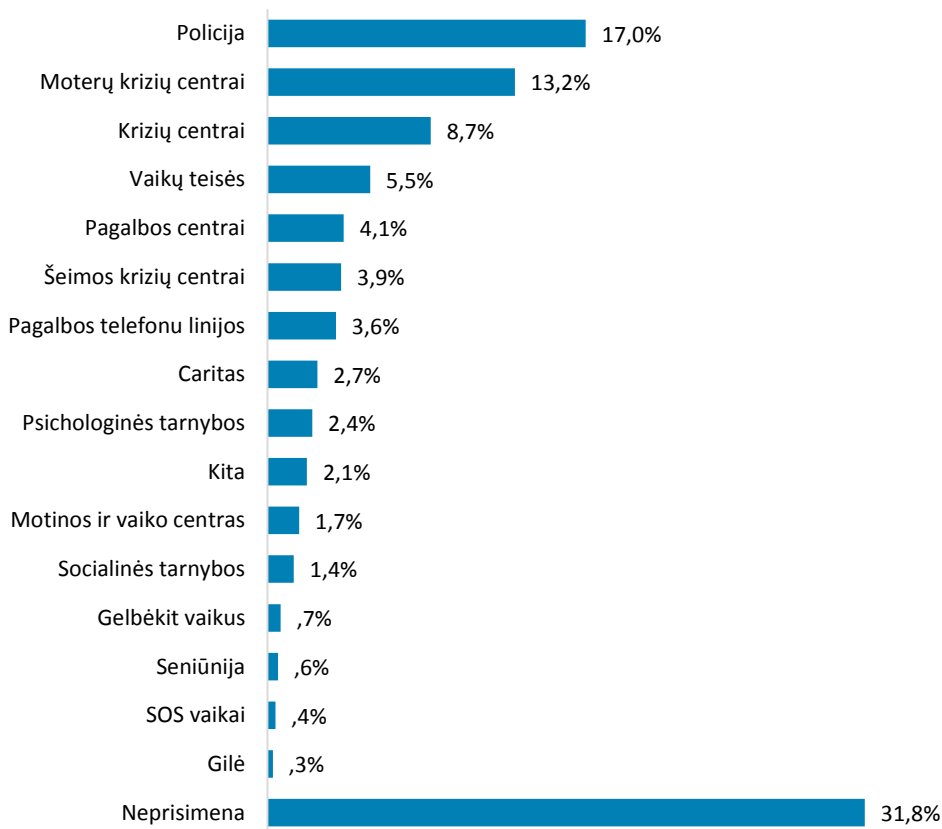

Lentelė Nr. 5. Ar girdėjo apie organizacijas, įstaigas, kurios padeda nukentėjusiam nuo smurto artimoje aplinkoje (pagal lytį, amžių, šeimyninę padėtį, gyvenamąją vietovę. (N=1053)

		Girdėjo	Negirdėjo
Lytis	<i>Vyras</i>	63,5%	36,5%
	<i>Moteris</i>	72,2%	27,8%
Amžius	<i>18-25 m.</i>	47,8%	52,2%
	<i>26-35 m.</i>	71,6%	28,4%
	<i>36-45 m.</i>	73,4%	26,6%
	<i>46-55 m.</i>	72,5%	27,5%
	<i>56 m. ir daugiau</i>	62,3%	37,7%
Šeimyninė padėtis	<i>Vedęs/ištekėjusi</i>	69,1%	30,9%
	<i>Gyvenate neregistruotoje santuokoje</i>	67,6%	32,4%
	<i>Nevedęs/netekėjusi, gyvenate vienas/ -a</i>	56,6%	43,4%
	<i>Esate išsiskykę, našlaujate</i>	70,1%	29,9%
Gyvenamosios vietovės dydis	<i>Didmiestis</i>	65,1%	34,9%
	<i>Kitas miestas</i>	66,8%	33,2%
	<i>Kaimas, kaimiška vietovė</i>	71,8%	28,2%

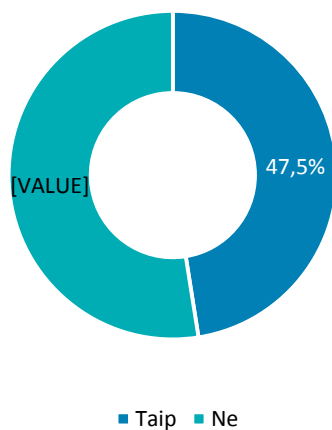
Tų respondentų, kurie įvardijo, kad yra girdėję įstaigas, organizacijas, padedančias nukentėjusiems nuo smurto aplinkoje, buvo paprašyta konkrečiai įvardinti, kokias įstaigas jie žino. Dažniausiai buvo paminėta policija (17 proc.), moterų krizių centras (13 proc.) ir krizių centras (9 proc.). Kitos organizacijos buvo minėtos rečiau.

Diagrama Nr. 8. Ar girdėjo apie organizacijas, įstaigas, kurios padeda nukentėjusiam nuo smurto artimoje aplinkoje 2017 m. (N=713)

Šių metų tyrime buvo klausiame apie specializuotus pagalbos centrus, teikiančius specializuotą kompleksinę pagalbą. 48 proc. apklaustųjų teigia girdėję apie tokius centrus.

Diagrama Nr. 9. Ar yra girdėję apie specializuotus pagalbos centrus.

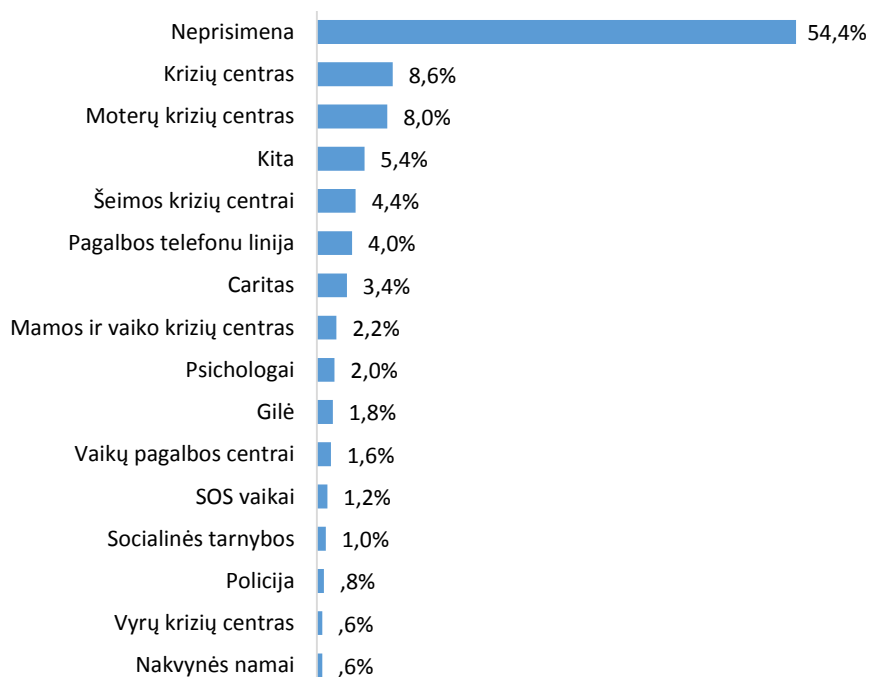
Aukštesnis tokių centrų žinomumas yra tarp 26 m. ir vyresnių respondentų, taip pat kaimiškose vietovėse gyvenančių žmonių.

Lentelė Nr. 6. Ar yra girdėję apie specializuotus pagalbos centrus pagal lytį, amžių, šeimyninę padėtį, gyvenamąją vietovę. (N=1053)

		Taip	Ne
Lytis	<i>Vyras</i>	46,4%	53,6%
	<i>Moteris</i>	48,6%	51,4%
Amžius	<i>18-25 m.</i>	16,4%	83,6%
	<i>26-35 m.</i>	41,4%	58,6%
	<i>36-45 m.</i>	50,5%	49,5%
	<i>46-55 m.</i>	54,3%	45,7%
	<i>56 m. ir daugiau</i>	49,3%	50,7%
Šeimyninė padėtis	<i>Vedęs/ištekėjusi</i>	49,9%	50,1%
	<i>Gyvenate neregistruotoje santuokoje</i>	45,6%	54,4%
	<i>Nevedęs/netekėjusi, gyvenate vienas/ -a</i>	32,8%	67,2%
	<i>Esate išsiskyrę, našlaujate</i>	48,6%	51,4%
Gyvenamosios vietovės dydis	<i>Didmiestis</i>	45,4%	54,6%
	<i>Kitas miestas</i>	46,9%	53,1%
	<i>Kaimas, kaimiška vietovė</i>	50,6%	49,4%

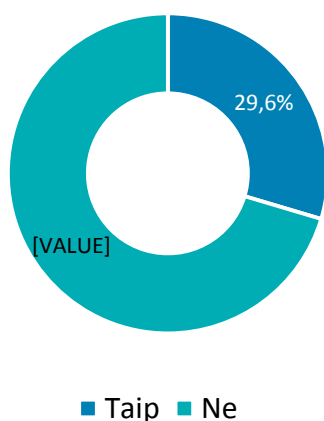
Žinantieji tokius centrus buvo prašomi įvardinti konkrečius pavadinimus. 54 proc. negalėjo prisiminti ir įvardinti jokio tokio centro. Kiti vardijo gana abstrakčius pavadinimus, tokius kaip „kriazių centras“, „moterų kriazių centras“ ir pan.

Diagrama Nr. 10. Kokius specializuotus pagalbos centrus yra girdėję.

Respondentų buvo klausiama ar turi draugų, pažįstamų, kurie patiria smurtą artimoje aplinkoje. Mažiau nei trečdalis (30 proc.) pasisakė, kad tokių žmonių savo rate pažįsta.

Diagrama Nr. 11. Ar turi draugų, giminaičių, pažįstamų, kurie patiria smurtą artimoje aplinkoje 2017 m.

Respondenčių moterų draugų ir pažįstamų rate yra daugiau nei pas vyrus žmonių, prieš kuriuos smurtaujama (atitinkamai 37 proc. ir 22 proc.).

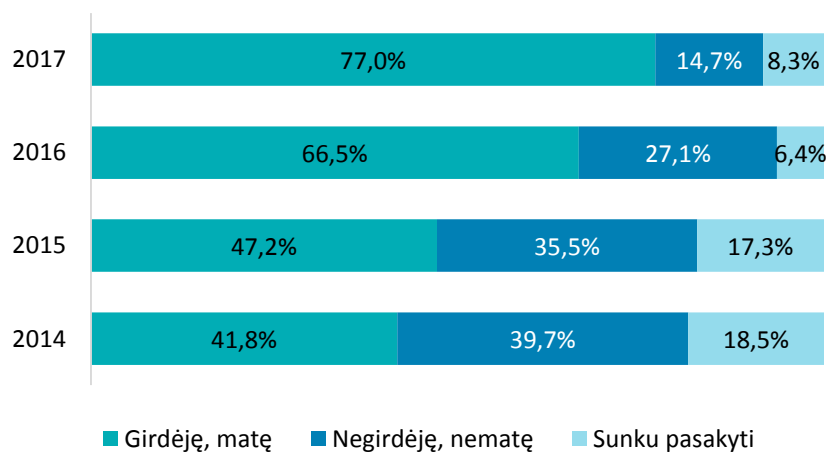

Lentelė Nr. 7. Ar turi draugų, giminaičių, pažįstamų, kurie patiria smurtą artimoje aplinkoje pagal lytį, amžių, šeimyninę padėtį, gyvenamąją vietovę. (N=1053)

		Taip	Ne
Lytis	<i>Vyras</i>	22,4%	77,6%
	<i>Moteris</i>	37,2%	62,8%
Amžius	<i>18-25 m.</i>	31,3%	68,7%
	<i>26-35 m.</i>	29,0%	71,0%
	<i>36-45 m.</i>	28,4%	71,6%
	<i>46-55 m.</i>	31,7%	68,3%
	<i>56 m. ir daugiau</i>	28,8%	71,2%
Šeimyninė padėtis	<i>Vedęs/ištekėjusi</i>	28,0%	72,0%
	<i>Gyvenate neregistruotoje santuokoje</i>	35,3%	64,7%
	<i>Nevedęs/netekėjusi, gyvenate vienas/ -a</i>	32,0%	68,0%
	<i>Esate išsiskykę, našlaujate</i>	33,3%	66,7%
Gyvenamosios vietovės dydis	<i>Didmiestis</i>	29,7%	70,3%
	<i>Kitas miestas</i>	28,8%	71,2%
	<i>Kaimas, kaimiška vietovė</i>	30,2%	69,8%

Buvo siekiama išsiaiškinti, ar pastebimi renginiai prieš smurtą artimoje aplinkoje, informacija žiniasklaidoje. Didžioji dalis (77 proc.) respondentų pasakė, kad pastebi tokio pobūdžio renginius ar informaciją. Matomas žymus (beveik 11 procentinių punktų) matomumo išaugimas palyginti su 2016 m.

Diagrama Nr. 12. Renginių prieš smurtą artimoje aplinkoje, informacijos žiniasklaidoje matomumas (2017 m. N=1053, 2016 m. N=1049, 2015 m. N=1010, 2014 m. N=1009)

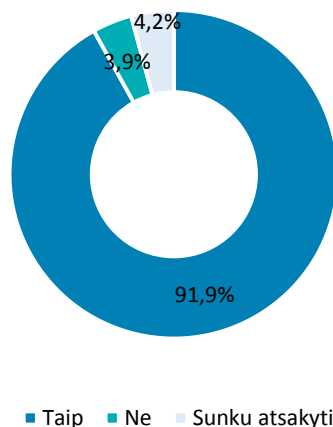
Reikšmingų skirtumų pagal demografines charakteristikas nėra.

Lentelė Nr. 8. Renginių prieš smurtą artimoje aplinkoje, informacijos žiniasklaidoje matomumas pagal lytį, amžių, šeimyninę padėtį, gyvenamąją vietovę. (N=1053)

		Taip	Ne	Sunku pasakyti
Lytis	<i>Vyras</i>	75,3%	15,8%	8,9%
	<i>Moteris</i>	78,8%	13,6%	7,6%
Amžius	<i>18-25 m.</i>	77,6%	11,9%	10,4%
	<i>26-35 m.</i>	75,3%	20,4%	4,3%
	<i>36-45 m.</i>	75,7%	15,3%	9,0%
	<i>46-55 m.</i>	77,7%	12,8%	9,4%
	<i>56 m. ir daugiau</i>	78,0%	13,6%	8,3%
Šeimyninė padėtis	<i>Vedęs/ištekėjusi</i>	76,6%	15,6%	7,8%
	<i>Gyvenate neregistruotoje santuokoje</i>	72,1%	23,5%	4,4%
	<i>Nevedęs/netekėjusi, gyvenate vienas/ -a</i>	79,5%	9,0%	11,5%
	<i>Esate išsiskyrę, našlaujate</i>	79,2%	11,1%	9,7%
Gyvenamosios vietovės dydis	<i>Didmiestis</i>	78,3%	14,6%	7,1%
	<i>Kitas miestas</i>	73,1%	17,7%	9,2%
	<i>Kaimas, kaimiška vietovė</i>	78,5%	12,5%	9,0%

Šiomet respondentų taip pat buvo klausiama, ar, jų manymu, smurtas artimoje aplinkoje yra nepateisinamas. 92 proc. respondentų teigė, kad taip, toks smurtas yra nepateisinamas. Po 4 proc. teigė, kad jis pateisinamas arba jiems buvo sunku pasakyti.

Diagrama Nr. 13. Ar smurtas artimoje aplinkoje yra nepateisinamas

Esminių skirtumų pagal demografines charakteristikas nėra.

Lentelė Nr. 9. Ar smurtas artimoje aplinkoje yra nepateisinamas pagal lytį, amžių, šeimyninę padėtį, gyvenamąją vietovę. (N=1053)

		Taip	Ne	Sunku atsakyti
Lytis	<i>Vyras</i>	91,7%	3,7%	4,6%
	<i>Moteris</i>	92,2%	4,1%	3,7%
Amžius	<i>18-25 m.</i>	85,1%	10,4%	4,5%
	<i>26-35 m.</i>	91,4%	3,7%	4,9%
	<i>36-45 m.</i>	95,0%	2,3%	2,7%
	<i>46-55 m.</i>	91,7%	3,8%	4,5%
	<i>56 m. ir daugiau</i>	91,7%	3,9%	4,5%
Šeimyninė padėtis	<i>Vedęs/ištekėjusi</i>	93,9%	2,6%	3,5%
	<i>Gyvenate neregistruotoje santuokoje</i>	85,3%	8,8%	5,9%
	<i>Nevedęs/netekėjusi, gyvenate vienas/ -a</i>	86,9%	8,2%	4,9%
	<i>Esate išsiskyrę, našlaujate</i>	89,6%	4,2%	6,3%
Gyvenamosios vietovės dydis	<i>Didmiestis</i>	92,7%	3,9%	3,4%
	<i>Kitas miestas</i>	91,1%	4,8%	4,1%
	<i>Kaimas, kaimiška vietovė</i>	91,6%	3,2%	5,2%

Išvados

Apibendrinant 2017 m. metų duomenis apie smurtą artimoje aplinkoje pastebima, kad gerokai sumažėjo žmonių, teigiančių, kad patiria smurtą, skaičius. Jis sumažėjo ir palyginti su 2014 – 2015 metais. Smurto aukomis dažniau tampa moterys nei vyrai. Pastebima, kad išsiskyrę ar gyvenantys ne santuokoje patiria ar yra patyrę daugiau smurto.

Psichologinis, emocinis smurtas – dažniausia patiriama smurto rūšis. Palyginti su 2016 m. sumažėjo žmonių dalis, kurie tvirtina, kad turėjo ar turi patirčių, susijusių su fiziniu ir seksualiniu smurtu.

Tyrimo metu paaiškėjo, kad dažniausiai smurtautojas yra kitas kartu gyvenantis asmuo (ne sutuoktinis ar sugyventinis). Taip pat dažnas atvejis yra sutuoktinio smurtas, o neretas – buvusio sutuoktinio smurtas.

Nesikreipiančiųjų dėl smurto respondentų skaičius padidėjo palyginti su 2016 m. ir grįžo į 2014 m. lygmenį. Policija lieka institucija, į kurią kreipiamasi dažniausiai.

Pasitikėjimas policija pastebimas ir tuomet, kai žmonės rekomenduoja savo artimiesiems, į ką kreiptis pagalbos tapus smurto auka – didžioji dalis pasisakė, už tai, kad reikia kreiptis į policiją.

Du trečdaliai respondentų teigė, kad jie žino, kokios įstaigos ar organizacijos gali padėti nukentėjusiems nuo smurto. Šis žinančiųjų skaičius palyginti su 2014 m., yra žymiai išaugęs. Pagrindinės įvardintos institucijos – policija, moterų krizių centras, bendras krizių centras bei įvairi psichologinė pagalba telefonu. Specializuotų pagalbos centrų žinomumas yra gerokai mažesnis.

Mažiau nei trečdalis (apie 40 proc.) respondentų nurodė, kad savo draugų, pažįstamų rate žino žmonių, kurie patiria smurtą.

Įvairių renginių, informacijos žiniasklaidoje, kuri yra skirta prieš smurtą aplinkoje matomumas auga. Lyginant su 2014 m. jis yra išaugęs daugiau nei 30 procentinių punktų.

Absoliuti dauguma respondentų sutinka su tuo, kad smurtas artimoje aplinkoje yra nepateisinamas. Nors vis dar 4 proc. mano, kad jis gali būti pateisinamas.

Priedas

Anketa

Laba diena,

Aš esu iš, Šiuo metu mes Lietuvos respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu visoje Lietuvoje atliekame gyventojų apklausą apie smurtą artimoje aplinkoje. Ši apklausa yra anoniminė, t.y. jūsų atsakymai bus analizuojami tik apibendrinta forma, kartu su kitų 1000 Lietuvos gyventojų atsakymais. Prašytume skirti mums 5 minutes ir atsakyti į keletą klausimų.

Ižanga respondentui: Smurtas artimoje aplinkoje yra žmogui daromas tyčinis fizinis, psichologinis (psichinis, emocinis), seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio žmogus patiria fizinę, materialinę ar kitokią žalą.

Toks smurtas patiriamas iš žmonių, su kuriais gyvenama kartu: nuo vyro ar žmonos, partnerio/sugyventinio, buvusio vyro ar buvusios žmonos, buvusio sugyventinio ar sugyventinės, nuo kitų žmonių, su kuriais gyvenama po vienu stogu – brolių, seserų, vaikų ir pan.

Smurtas gali būti fizinis, pvz., Jums suduotas smūgis, antausis, sumušimas, kitoks fizinis kankinimas.

Smurtas gali būti psichologinis, t.y. kai Jums grasinama, kai Jūs žeminama/žeminamas, patiriate įžeidinėjimus, sekimą, persekiojimą ar kitoki psichinį kankinimą.

Smurtas gali būti seksualinis, t.y. Jūs verčiama/verčiamas turėti lytinių santykių prieš savo valią.

Smurtas gali būti ekonominis, pvz., Jums neleidžiama leisti pinigų, pirkti prekes, piktybiškai kontroliuojamos Jūsų išlaidos ir pan.

1. Ar Jūs patiriate, arba esate anksčiau patyręs smurtą artimoje aplinkoje?

1. Taip
2. Ne (*pereiti prie 5 kl.*)
3. Sunku pasakyti (*pereiti prie 5 kl.*)

2. Kokį smurtą esate patyrę? (galimi keli atsakymai)

1. fizinį
2. psichinį
3. seksualinį
4. ekonominį
5. kita

3. Nuo ko patyrėte smurtą? (galimi keli atsakymai)

1. nuo sutuoktinio/-ės
2. sugyventinio/-ės
3. nuo buvusio sutuoktinio/-ės
4. nuo buvusio sugyventinio/-ės
5. nuo sūnaus, dukters
6. nuo kitų kartu gyvenančių asmenų

4. Kai patyrėte smurtą, kur kreipėtės pagalbos? (galimi keli atsakymai)

1. Pagalbos nesikreipiau
2. Kreipiausi į draugus
3. Kreipiausi į giminaičius
4. Kreipiausi į policiją ar kitas teisėsaugos įstaigas
5. Kreipiausi į medikus
6. Kreipiausi į pagalbą teikiančią įstaigą, organizaciją
7. Skambinau psichologinės pagalbos tarnybos telefonu
8. Kreipiausi į psichologą
9. Kreipiausi į dvasininką
10. Kita

5. Jei Jums artimas žmogus (šeimos narys, giminaitis, draugas) patirtų smurtą artimoje aplinkoje, ką darytumėte? (galimi keli atsakymai)

1. Patartumėte artimam žmogui kreiptis pagalbos į policiją;
2. Patartumėte artimam žmogui kreiptis pagalbos į nevyriausybinių organizaciją;
3. Pasiūlytumėte artimam žmogui su Jumis pasikalbėti apie įvykusį smurtą;
4. Pats/pati sutramdytumėte smurtautoją;
5. Nieko nedarytumėte;
6. Kita

6. Ar esate girdėjęs (-usi) apie kokias nors įstaigas, organizacijas Lietuvoje, kurios padeda žmonėms, nukentėjusiems nuo smurto artimoje aplinkoje?

1. Taip
2. Ne (*pereiti prie 8 kl.*)

7. Jei taip, paminėkite, kokias

.....

8. Ar esate girdėjęs (-usi) apie Specializuotos pagalbos centrus, teikiančius specializuotą kompleksinę pagalbą smurto artimoje aplinkoje aukoms?

1. Taip
2. Ne (*pereiti prie 10 kl.*)

9. Jei taip, paminėkite, kokius

.....
.....

10. Ar tarp savo draugų, giminių, kaimynų pažįstate žmonių, kurie patiria smurtą artimoje aplinkoje?

1. Taip
2. Ne

11. Ar esate girdėję, matę renginius prieš smurtą artimoje aplinkoje, informaciją žiniasklaidoje?

1. Taip
2. Ne
3. Sunku atsakyti

12. Ar manote, kad smurtas artimoje aplinkoje yra nepateisinamas reiškinys?

1. Taip
2. Ne
3. Sunku atsakyti